

Synpunkter avseende remiss av Energimarknadsinspektionens rapport Kapacitetsutmaningen i elnäten samt promemorian Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet. (I2020/03164)

Sammanfattning

Göteborg Energi svarar för Göteborgs Stads räkning.

Göteborg Energi anser sammanfattningsvis att:

Göteborg Energi tillstyrker rapportens förslag om nätutvecklingsplaner som ett verktyg för ökad samordning för att undvika kapacitetsbrist. Vi ser det positivt på att kommunen deltar i dialogen kring utveckling och utbyggnad av elnäten.

Göteborg Energi anser att förslagen bör kompletteras med en tydligt uttalad möjlighet för lokal produktion av kraftvärme som alternativ till nätinvesteringar. Kraftvärmens roll som en viktig del av lösningen vid nätkapacitetsbrist saknas i förslaget.

Göteborg Energi anser att nyanslutningar kan behöva prioriteras vid risk för kapacitetsbrist för att undvika att samhällsnyttiga projekt trängs undan. Ansvar för prioritering bör ges till lämplig myndighet t ex Länsstyrelsen.

Göteborg Energi stödjer behovet att justera intäktsramen för att inte styra mot nätinvesteringar och andra kapitalkostnader när det finns mer kostnadseffektiva lösningar som kan användas för att tillgodose det långsiktiga behovet av nätkapacitet. Vad som är kostnadseffektiv lösning måste tydliggöras och det är viktigt att riktlinjer tas fram exempelvis av Energimarknadsinspektionen. Dock bedrivs elnätsverksamhet med ett mycket långt framåtblickande perspektiv, de investeringar som görs idag ska fungera i många decennier. Långsiktighet och förutsägbarhet är således också viktigt i regleringen av verksamheten. Göteborg Energi anser därför att lagstiftningen bör avvakta tills mer detaljerade förslag på hur helheten i regleringen ska fungera då det i dagsläget inte kan göras vederhäftiga konsekvensanalyser utifrån förslagen i remissunderlaget.

Göteborg Energi poängterar att kartläggningen av Västsverige och Göteborg är otillräcklig och bedömningarna av den framtida kapacitetstillgången är en ögonblicksbild. Det saknas ett djupare resonemang kring den tunga industriverksamhet som ska elektrifieras i området, så som logistikverksamhet och elektrifiering av fartyg samt att petrokemin ställer om verksamhet vilket kan innebära en fördubbling av befintlig kapacitet.

Västsverige behöver utredas mycket noggrannare, särskilt med tanke på föreslaget vätgaskluster.

Kapacitetsutmaning i elnäten

Ansvar och roller kopplade till kapacitetsbristen i elnäten

Göteborg Energi tillstyrker förslaget avseende nätutvecklingsplaner för att förbättra samverkan och samordning mellan aktörer och intressenter i kommunen och regionen. Det innebär ökat behov av administrativa resurser hos DSO:erna men samtidigt en möjlighet till bättre transparens och ökad samordning av olika samhällsaktörers planer. Behov kan på så sätt fångas upp och förankras tidigare vilket är positivt för stadsutvecklingen. Här är det viktigt att planeringen även sker i samarbete med angränsande nätägare för att fånga och säkerställa effektiva lösningar mellan näten.

Kraven på detaljeringsnivå i utvecklingsplanerna bör vara väl avvägda. Det bör exempelvis inte ställas krav om detaljer ned på lågspänningsnivå, då det skulle vara mycket tidskrävande och inte tillföra motsvarande nytta.

I utvecklingsplaner är det rimligt att beskriva planerade nyinvesteringar, kända kapacitetsbrister (problem att ansluta inom skälig tid) och större reinvesteringar samt hur detta påverkar kunders möjligheter att ansluta sig eller delta på marknader. De utgör ett bra verktyg för utveckling, med ökade krav på att samråda om scenarier, samordna nätutbyggnad med andra nätföretag och transparens avseende nätföretagens framtida behov av flexibilitetstjänster. Göteborg Energi anser att nätutvecklingsplaner bör utformas så att det inte uppstår ett motsatsförhållande mellan nätutbyggnad och flexibilitet eller mellan de olika flexibilitetsresurserna.

Göteborg Energi anser att det bör finnas tidsfönster för vilka kundbehov som ska beaktas i nätutvecklingsplanerna för att på så sätt få relevans i nätutvecklingsplanerna. Föranmälningar från kunder inkommer kontinuerligt vilket gör att en två årig nätutvecklingsplan snabbt kan bli inaktuell. Det är också viktigt att inkludera framtida behov som förväntas påverka den tillgängliga nätkapaciteten, trots att kunderna inte gjort formella beställningar ännu.

Energiomställningen kräver större samverkansformer och Göteborg Energi ser positivt på att kommuner och regioner bör vara proaktiva för att tillgodose framtida behov avseende nätkapacitet. De kan bidra genom planering och prioritering i stadsplanering och näringslivsfrågor. Kommunen kan också bidra i att underlätta processen för tillstånd för ledningsdragning och mark för anläggningar som exempel.

Göteborg Energi avstyrker förslaget att TSO:s nätutvecklingsplaner inte ska vara transparenta för DSO:er. Redan idag, som lokalt elnätsföretag anslutet till regionnätet, hade det behövts en större transparens från Svenska Kraftnät. Att inte ge DSO:erna möjlighet att ta del av SvK:s nätutvecklingsplaner skulle försämra transparensen ytterligare. En effektiv energiomställning kräver transparens i alla led, dock bör säkerhetsaspekten för vårt samhällskritiska elnät alltid beaktas.

Göteborg Energi anser att rollen för elnätsföretagen förändras i och med implementeringen av elmarknadsdirektivet. Göteborg Energi anser att nätkoncessionshavarens ansvar bör begränsas till de delar som koncessionsinnehavaren har kontroll över, dvs kapaciteten i det egna nätet. Anslutningsplikten för överliggande nät föreligger också varför ett utökat kapacitetsbehov för underliggande nät ska tillgodoseas inom skälig tid. Verktygen för koncessionsinnehavaren bör bli tydligare. Har koncessionsinnehavaren nyttjat de verktyg som rimligtvis ska användas så behöver ansvaret anses uppfyllt.

Göteborg Energi avstyrker förslaget som innebär ett absolut ansvar för nätkoncessionshavaren att leverera till sina befintliga kunder även i en situation med försämrad lokal kapacitet utan att skapa möjlighet för ersättning av garantier för effekthållning, eftersom det ger en tydlig obalans mellan ansvar och befogenheter. Krav på kritiska producenter bör också införas.

Göteborg Energi anser att kraftvärmens roll i att avlasta elnätet saknas i underlaget. De senaste åren med den numera välkända kapacitetsbristen i södra Sverige och Stockholmsområdet har tydligt visat att kraftvärmens behovs för att tillhandahålla planerbar effekt och genom att minska elberoendet i uppvärmningssektorn.

Göteborg Energi vill framhålla att kraftvärmens snarast bör ges förbättrade villkor, som motsvarar de nyttor som den levererar till systemet utöver de producerade kilowattimmarna. Inte endast för att realisera den potential som finns för ökning av kapaciteten, utan också för att säkerställa att den befintliga kapaciteten kan bevaras.

Vidare har fjärrvärmens i sig en avgörande roll för effektbalansen i de lokala elnäten, genom att den minskar behovet av el för uppvärmning. Utan fjärrvärme skulle kapaciteten i Göteborgs elnät nästan behöva fördubblas. Därför är det angeläget att fjärrvärmens konkurrenskraft stärks, också ur ett elnätsperspektiv.

Kostnadseffektiv driftsäkerhet

Göteborg Energi anser att N-1 problematiken bör beaktas för alla nätnivåer. Även inom lokalnäten finns det anslutningar till större kunder som måste klara N-1 kriteriet och därmed ofta anslut med parallellmatning.

Utformning av kapacitetsmarknader

Göteborg Energi tillstyrker Ei:s bedömning att flexibilitetsmarknaderna på sikt bör organiseras på en nationell nivå snarare än på lokal nivå, då många köpare och säljare skapar bättre förutsättningar för en effektiv och välfungerande marknad.

Det är dock viktigt att ta hänsyn till de lokala marknadsplatser som för närvarande etableras på olika platser i landet och sträva efter en lösning där de på sikt kan integreras till en gemensam nationell marknadsplats.. Exempelvis har Göteborg Energi startat ett

flexibilitetsmarknadsprojekt som just nu befinner sig i förstudiefasen. Varje enskilt nätbolag bör ansvara för att bidra till utvecklingen av flexibilitetsmarknaden och sträva mot samordning. Göteborg Energi avstyrker förslaget att flexibilitets tjänster endast ska få en energiersättning, "energy-only", det bör finnas möjlighet att ge ersättning för tillgängligheten av effekt. Regelverket behöver dock utformas så att flexibilitetsleverantören inte kan sälja samma effekt på flera olika marknader exempel både på en lokal flexibilitetsmarknad och SVK:s frekvensmarknad.

Anslutningsprocess vid kapacitetsbrist

Göteborg Energi avstyrker Ei:s förslag att det inte behöver utvecklas nya system för prioritering vid anslutning. Göteborg Energi anser att en utredning bör göras för att tydliggöra vilket utrymme Ellagen ger för att prioritera anslutningar istället för branschpraxis "först till kvarn", för att undvika att mer samhällsnyttiga projekt trängs undan vid begynnande kapacitetsbrist. Nätutvecklingsplanerna där kommunen/regionen och nätbolagen deltar bör kunna ge ett underlag till prioritering utifrån bästa samhällsnytta. Göteborg Energi anser även att det behövs regelverk som möjliggör villkorade anslutningar då kunderna själva finner att det är en lämplig lösning exempelvis för att undvika en kostsam och tidskrävande nätförstärkning.

Beräkning av ledig kapacitet

Göteborg Energi anser att regelverket gällande kundens avtalade effekt bör ses över så risken för luftbokningar minskar. Idag kan en kund betala för en anslutning med en viss kapacitet och sedan under många år endast utnyttja en liten del av utrymmet.

Göteborg Energi anser att det behövs ytterligare analys av hur förfrågningar om nyanslutningar av förbrukning ska hanteras vid nätkapacitetsproblem. Förslaget pekar enbart på nätbolagets ansvar.

Nätbolag kan behöva ytterligare information från kunder som önskar anslutning för beräkning av den faktiska fysiska belastningen. Ett exempel skulle kunna vara att ställa krav på en lastprofil för kundens förväntade förbrukning. Detta kan underlätta att identifiera och beräkna framtida löpande kostnader associerade med anskaffning av flexibilitetsresurser som en specifik kund ska bära vid anslutningstillfället.

Funktionskrav

Göteborg Energi anser att utöver de undantag som finns i förslaget så bör även säkerheten för reparationsarbete, t ex under pågående oväder eller nattetid, inkluderas i undantag till 24-timmarskravet.

Handlingsplan för att lösa kapacitetsutmaningar i elnätet

Göteborg Energi tillstyrker de identifierade utvecklingsområdena för att lösa kapacitetsutmaningen i elnätet. Vi anser dock att handlingsplanen bör kompletteras med ett område gällande moderniserade tillståndsprocesser för nätutbyggnad.

”Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet”

Göteborg Energi delar Energimarknadsinspektionens beskrivning i att det finns vissa problem med dagens intäktsreglering. Till exempel styrs nätbolagen mot att investera i nya anläggningar snarare än ”smarta lösningar” och att reinvestera snarare än att underhålla. Dock bedrivs elnätsverksamhet med ett mycket långt framåtblickande perspektiv, de investeringar som görs idag ska fungera i många decennier. Långsiktighet och förutsägbarhet är således också viktigt i regleringen av verksamheten. För att åstadkomma detta är en helhetssyn på regleringen viktig, annars riskerar olika insatser för förbättringar komma i konflikt med varandra och bli kortlivade.

Göteborg Energi anser därför att lagstiftningen bör avvakta tills mer detaljerade förslag på hur helheten i regleringen ska fungera då det i dagsläget inte kan göras vederhäftiga konsekvensanalyser. Dock önskar vi ändå lämna nedan synpunkter som ett bidrag i det fortsatta arbetet.

Målsättningar i Förslaget

Göteborg Energi tillstyrker förslagets målsättning att skapa en reglering som styr mot den mest kostnadseffektiva lösningen på sikt är bra ur både kund- och samhällsperspektiv. Det överensstämmer även med bolagets ambitioner att hålla låga tariffer och samtidigt använda många verktyg för att frigöra kapacitet för att ansluta nya kunder.

Göteborg Energi anser däremot att det dock är långt ifrån självklart att förslaget kommer uppnå dessa mål eftersom förslaget huvudsakligen syftar till att inkludera fler komponenter i nuvarande modell för effektiviseringskrav men modellen som föreslås är behäftad med bristande transparens och saknar spets för att driva specifika förändringar inom t.ex. flexibilitetsområdet. Detta område är under utveckling där förutsättningarna är mycket oklara och där det kommer skilja sig åt mellan olika nätområden både avseende behov och genomförande.

Göteborg Energi anser därför att en generell modell för effektivisering riskerar att missa målet, med den eftersläpning som finns i reglering av OPEX med DEA-modellen tar nätbolag som går före en stor risk vilket cementerar användning av väl etablerade verktyg.

Göteborg Energi anser att en bättre väg är att införa tydliga incitament inom just dessa områden, detta ger en tydlighet och kan en tydlig början och ett tydlig slut definieras skapar detta en förutsägbarhet. Detta kan också ge en kostnadstäckning under den tid som ny teknik och nya marknader mognar.

Incitament och effektivisering

Göteborg Energi anser att förslaget ska innehålla komponenter som ger bolagen incitament att bedriva en effektiv elnätsverksamhet. Effektiva bolag bör kunna få ett negativt effektiviseringskrav och därmed kunna få en form av avkastning på de (relativt låga) löpande kostnaderna. Detta skulle kunna premiera bolag som t.ex. satsat på flexibilitetslösningar eller anläggningsdelar som håller längre än den maximala livslängden. Det skulle också ge bolag ett incitament till att ta en aktiv risk att inte bygga ut nät med överkapacitet vid nyanslutningar. Därmed skulle det lokala effektiva nätutnyttjandet öka.

Jämförelser mellan elnätsbolag

Göteborg Energi tillstyrker inte förslaget och anser att det kan vara svårt att hitta parametrar som gör elnätsbolag jämförbara med varandra. Det kommer alltid finnas exogena faktorer som är olika mellan bolagen. Det kan också vara problematiskt att skapa denna konkurrenssituation mellan bolagen som idag präglas av samarbeten, vilket skulle kunna leda till minskad kunskapsdelning kring nya tekniska lösningar. Det står också i kontrast till bolagens ökade öppenhet och samarbete kring till exempel i de kommande nätutvecklingsplanerna med tillhörande samråd.

Utöver ovan ställer sig Göteborg Energi AB bakom Energiföretagens synpunkter på Förslaget.

Göteborg Energi som ovan

Alf Engqvist VD